

Uurija keset inimkeskset keeleteadust

Juubeliintervjuu
Ann Veismanniga

Foto: Ruuben Sonn

21. detsembril tähistab 50 aasta juubelit Ann Veismann, kes kognitiivse semantika peegeldab oma töös maailmast arusaamise viise ning mõtlemisprotsesside ja inimeseks olemise teemat.

Milline oli Sinu tee keeleteadusesse? Millised ideed olid toona õhus, kelle tegevus on Sind mõjutanud, kes on olnud inspireerijad laiemas mõttes? Kes on olnud konkreetsemalt eeskujuks ja mis suhtes?

1990-ndad oli keeleteaduses põnev aeg, sest kognitiivne keeleteadus oli just hoogu võtnud ja arenes kiiresti järgne-

vatel aastatel. Tartu Ülikooli jõudsid need mõtted professor Haldur Öimu kaudu, kelle loengud inspireerisid nii mind kui ka paljusid teisi. Samuti oli väga uuenduslik Ene Vainiku kohakäänete uurimus¹ ja inspireeriv Tuomas Huumo lühike loengukursus kognitiivsest grammatikast. Ühe lisanüansina mõjutas mind kindlasti ka mõnda aega analüütilise filosoofia seminarides uudishimuliku kuulajana osalemine, see andis hea baasi rangeks mõtlemiseks ja keeleteemadesse mitmel moel süvenemiseks. Kindlasti mõjutasid mind palju XXI sajandi alguses esimesed võimalused osaleda rahvusvahelistel kognitiivse keeleteaduse konverentsidel, kus kuulsin esinemas selliseid kuulsaid lingviste nagu Ronald Langacker, Dirk Geeraerts, Chris Sinha, Lera Boroditsky, George Lakoff, Melissa Bowerman, Laura Janda, Ewa Dąbrowska, Vyvyan Evans jpt. Eestis on mu eeskujudeks olnud Haldur Öim, Ene Vainik ja Renate Pajusalu, kelle töid olen alati huviga jälginud. Nüüd muidugi elan kaasa juba nooremate Eesti semantikauurijate tegemistele (Jane Klavan, Piia Taremaa, Mariann Proos, Maria Reile).

Kognitiivkeeleteaduslik lähenemine pani keelest mõtlema ja keelt nägema teist moodi, kui seni olin harjunud. Tekkis mõistmine, et keel ei ole eneseküllane süsteem, vaid tihedalt seotud inimese, tema mõtlemise ja toimimisega igas aspektis. Ja see ühelt poolt aitab seletada keele olemust – saab toetuda psühholoogia, antropoloogia jt andmetele, teisalt muudab range teadusliku lähenemise keerulisemaks. Mind paelus eelkõige see, et keele kesk-

¹ E. Vainik, Eesti keele väliskohakäänete semantika. Kognitiivse grammatika vaatenurgast. Tallinn: Eesti TA Eesti Keele Instituut, 1995.

messe tõsteti tähendus, see, mida inimene väljendada soovib, keel kui mõtlemise ja mõistmise vahend (keel aitab maailmast aru saada ja samal ajal peegeldab arusaamise viise).

Pean enda jaoks kognitiivses semantikas kõige olulisemaks kolme teemat, mis on pärit just selle teadusharu algusaegadest.

Esmalt psühholoogiast pärit prototüübiteooria (seostatud eelkõige Eleanor Roschi nimega) toomist keeleteadusesse, st kognitiivses semantikas ideed, et tähendust (ja tegelikult kehtib see kõikide keeleliste kategooriate kohta) ei saa defineerida binaarsete distinktiivsete tunnuste abil, vaid ühe kategooria liikmed koonduvad mingite sarnaste tunnuste abil küll kokku, kuid neid tunnuseid on liikmetel eri määral: kesksel prototüüpsel liikmel kõige rohkem ja tugevamad, nn äärealade liikmetel vähem. Samuti on üleminekud kategooriate vahel sujuvad, mitte jäigad. Näiteks võib mõelda, mida tähendab sõna *tass* ja kuidas see on seotud sõnade *kruus*, *tops*, *vaas*, *kauss* tähendustega.

Teiseks on mind kahtlemata mõjutanud George Lakoffi ja Mark Johnsoni mõistemetafooride teooria 1980. aastast.² Teooria seisneb lihtsalt öeldes selles, et maailmast aru saamiseks võrdleb inimene pidevalt uut ja keerulist sellega, mis on lihtsam ja mida ta juba tunneb. Näiteks toetub polüseemia, sõnade motiveeritud mitmetähenduslikkus väga palju just metafoorsetele ülekannetele (nii näiteks on laienenud konkreetse tähendusega *kulgema* kui füüsilist liikumist märkiv verb tähistama ka mittefüüsilist kulgemist). See on n-ö ratsionaalne ja efektiivne toimetulekumehhanism, mis aitab optimeerida aju piiratud ressursse – oleks kohutav, kui

peaksime iga uue asja nimetamiseks välja mõtlema ka uue sõna, samuti on keeruliste ja abstraktsete mõistete kujutamine lihtsamate ja konkreetsete kaudu abimees ka nende mõistmiseks (nt milliste metafooride abil *viha* mõistetakse)³. Lisaks on oluline tähele panna, et võrdlemist ja analoogia abil mõistmist tuleb ka teadvustada ja küsimuse alla seada, et see meie mõtlemist liialt ei kallutaks (nt kas vaidlusest saaks rääkida ka ilma sõjametafoore kasutamata).

Kolmandaks oluliseks ideeks kognitiivse keeleteaduse algusaegadest, mis on tihedalt seotud ka mõistemetafooridega, pean keele kehalisuse teooriat, mille järgi inimese igapäevane füüsiline kehaline kogemus mõjutab ka tema mõtlemist ja keelt (vt nt Raymond W. Gibbs Jr., L. W. Barsalou ja Teenie Matlocki töid). Jälgi kehalisusest võib leida keeles mitmel pool, alustades sellest, et paljud abstraktseid suhteid märkivad kaassõnad ja adverbid on pärit kehaosanimetustest (*kõrval*, *kätte*, *peal*, *näol*, *käesolev*), igapäevased asendiverbid võivad märkida ka muud kui füüsilist tegevust (*seisab meeles*, *mantel istub seljas*). Täpsemalt uurivad kehalisuse teooriaga tegelevad teadlased seda, kuidas kehaline kogemus ning nägemise, kuulmise jt tajud on seotud abstraktse mõtlemisega. On väidetud näiteks, et kehalise kogemusega seotud sõnu (nt liikumisverbe) kuuldes aktiveeruvad ajus samad piirkonnad mis vastavat tegevust tehes, toimub n-ö mentaalne simulatsioon. Ja see võib toimuda isegi juhul, kui kuulnud lauses ei ole tegemist füüsilise tegevusega (nt *aeg liigub*). Olen koos Ilona Trageliga uurinud seda, kuidas eesti keeles aspektuaalsuse väljendamine võiks olla seotud kehalise kogemusega: tegevuse kestvust saab märkida adverbiga *edasi* (nt *magas edasi*),

² G. Lakoff, M. Johnson, Metafoorid, mille järgi me elame. (Gigantum humeris.) Tlk E. Vainik. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2011.

³ E. Vainik, A. Velt, Viha metafoorid ja kognitiivne mudel eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 2006, nr 2, lk 104–122.

mis füüsilise liikumise kontekstis väljendab horisontaalsuunalist, põhimõtteliselt piiramata liikumist. Tegevuse lõpetatuse väljendamiseks on kasutusel aga vertikaalsuunda märkivad sõnad (nt *magas maha, leidis üles*), sest inimese vertikaalsuunalise liikumise kogemus on piiratud gravitatsiooniga (vrd *kukkus maha, ronis üles*).⁴

Kas oled rahul sellega, kuidas on vahepealsete aastatega edasi liikunud eesti keeleteadus? Maailma keeleteadus? Mis on Sinu meelest toimunud või toimumas? Kas midagi on edenemise kõrval ka kaotsi läinud?

Pean ennast siia maani eelkõige kognitiivseks semantikuks ega taha seepärast teha suuri üldistusi kogu keeleteaduse kohta. Selle kognitiivsed ja funktsionaalsed suunad on kenasti jõudnud eesti keeleteadusesse ja võib vist öelda, et eesti keeleteadus on valdavalt sennapoole kaldu. Huvitav on kindlasti see, et maailma keeleteaduses valitseb suundade, teooriate ja meetodite paljusus – ei ole n-ö üht keeleteaduse keelt, mida kõik räägiksid, vaid omavaheline arusaamine sõltub väga palju taustsüsteemist, paradigmast ja teooriatest, milles tegutsetakse. Kognitiivse semantika algusaegade töödes vastanduti väga palju varasemale ja võrreldi generatiivse lähenemisega, õigustati, miks teha teisiti, nüüd on seda vähemaks jäänud ja ka üldine mitmekesisus on suurenenud.

Kui esialgu olid kognitiivses keeleteaduses olulised teemad seotud eelkõige semantikaga, siis üsna kiiresti laienes kognitiivne lähenemine kõikide keele tasandite ja külgede uurimisele (sh tekkisid nt kognitiivne sotsiolingvistika ja kognitiivne fonoloogia) ning kognitiivsest paradig-

mast pärit ideed sulandusid ka laiemalt funktsionaalse paradigma keeleteadusesse.

Üheks kõige olulisemaks muutuseks on kahtlemata olnud n-ö tegelik pööre empiirilise poole (vt sellel teemal Keele ja Kirjanduse erinumbrit).⁵ Algusaegade kognitiivsed keeleteadlased küll deklareerisid end vastanduvat generatiivse paradigma nn tugitoolilingvistikale, kus keeleteadlane uurib vaid iseenda kui ekspertkõneleja keelt, kuid tegelik üleminek valdavalt empiirilistel vaatlustel põhinevale keeleteadusele on toimunud pigem järk-järgult aja jooksul, alustades korpusandmete kasutamisest teooriate illustreerimiseks või kirjeldava statistika piires, aga ka katsetest (nt inglise kaassõnade *at, in, on* tähenduste selgitamiseks)⁶, kuni tänapäevase üha suuremaid keelekorpusi ja keerulisemaid statistilisi mudeleid kasutava keeleteaduseni. Lisaks on osalt hajumas piirid lingvistika ja psühholingvistika vahel: ka kognitiivses semantikas on kasutusel silmajälgimise ja lugemiskatsed (ingl *self-based reading task*) ning aju-uuringud.

Põnev on näha, kuidas semantikas on kesksed teemad ringelnud uute meetodite arenedes. Kunagine polüseemia-fookus, kus oluline oli tähenduse laienemise mehhanismide seletamine, nihkus sünonüümia uurimisele just siis, kui tekkis võimalus keelekorpusi kasutades võrrelda kahe sõna esinemiskontekste (näiteks Klavan uuris doktoritöös adessiivi ja *peal* kasutuserinevusi)⁷. Korpusandmetele ja

⁵ A. Veismann, J. Klavan (koost), Kvantitatiivne pööre keeleteaduses. – Keel ja Kirjandus 2018, nr 8–9. <https://doi.org/10.54013/kk730a1>

⁶ D. Sandra, S. Rice, Network analyses of prepositional meaning: Mirroring whose mind – the linguist's or the language user's? – Cognitive Linguistics 1995, kd 6, nr 1, lk 89–130. <https://doi.org/10.1515/cogl.1995.6.1.89>

⁷ J. Klavan, Evidence in linguistics: Corpus-linguistic and experimental methods for studying grammatical synonymy. (Dissertatio-

⁴ I. Tragel, A. Veismann, Kuidas horisontaalne ja vertikaalne liikumissuund eesti keeles aspektiks kehastuvad? – Keel ja Kirjandus 2008, nr 7, lk 515–530.

statistilistele meetoditele tuginedes poliüseemiat uurida on palju keerulisem, kuid ka selleni on praeguseks jõutud ja erinevaid meetodeid katsetatud. Näiteks uurib doktorant Aimi Pikksaar (keda juhendan koos Klavaniga) adjektiivide poliüseemiat, kasutades vektorsemantikat.

Millegi kaotsiminekut ma ei karda – kui ka hetkel on mingi teema fookusest väljas, siis elu näitab, et ükskord jõutakse selle juurde ringiga tagasi. Nii on näiteks praegu huvitav jälgida, et semantikas on korpusuuringute ja statistika jaoks oluline mingite kindlate (sageli binaarsete) tunnuste leidmine, mis meenutab taas strukturalismi aluspõhimõtteid, et uurida saab ainult erinevusi ja ainult keelematerjali vaadates (mitte inimese psühholoogia üle arutledes). Mille kadumist ma hetkel näha ei oska, on kahe paralleelmaailma – funktsionaalse ja generatiivse – eksistents. Nende kahe keeleteaduse suuna aluspõhimõtted on nii vastandlikud (alustades küsimusest „Mis on keel?“), et nende suundade ühendamine on üsna kujutlematu, samas teatav lähenemine on toimunud just nimelt empiiriliste andmete kasutamise kaudu.

Üldisemalt: milline keeleteadus on Sinu meelest väärt tegemist? Millised seni vastuseta küsimused Sind enim intrigeerivad?

Kuna defineerin end kognitiivse semantikuna, siis see tähendab, et minu jaoks need küsimused on seotud üldiste mõtlemisprotsesside ja inimeseks olemise teemadega. Väga laialt muidugi üldine küsimus sellest, mis keel on – üks asi on uurida, kuidas keelt saaks mudeldada masinale sobivaks (ka see on väga huvi-

tav tehisintellekti ajastul), teine see, kuidas keel inimese ajus toimib ja millel põhinevad keelelised teadmised ja valikud.

Kitsamalt näiteks küsimused sellest kas, kuidas ja mil määral keel ja mõtlemine on teineteisest mõjutatud (relatiivsushüpotees pole triviaalne, pikemalt sellest soovitan lugeda Paul Bloomi ja Frank C. Keili artiklist)⁸.

Mind on alati huvitanud ka küsimus, kuidas keelt uurida. Inspireeriv on näiteks Mare Koidu artikkel empirismist ja ratsionalismist keeletöötuses.⁹ Kas kogume võimalikult palju andmeid ja teeme järeldusi neid andmeid töödeldes, ilmnenud süsteemipärasusi välja sõeludes või püüame kõigepealt luua üldistatud süsteemi, reeglid, printsiibid, mida seejärel andmetega võrrelda. Lisaks on huvitavad küsimused, mis tekivad sellest, et keel on ühtaegu nii inimesesisene kui ka inimestevaheline nähtus. Kuidas need kaks poolt on ühendatud? Kuidas keel on esitatud üksikindiviidi ajus ja kuidas inimeste ühise omandina? Näiteks on kognitiivses semantikas välja toodud paradoks, et keeleteadlastele keelekirjelduses suurt peavalu valmistav poliüseemia ei tekita keelekõnelejatele peaaegu mingeid probleeme. Kõneldes ja kõneldut kuulates takerdume üliharva kui üldse juurdlema, millist poliüseemse sõna tähendust kõneleja kasutas (nt kas sõnaga *otsas* on mõeldud 'millegi küljes': *maasikad on taimede varre otsas* või 'lõppenud': *maasikad on selleks hooajaks otsas*). Kuidas sellist süsteemi inimene oma ajus haldab, on ilmselt küsimus, mis jääb veel mõnda aega vastuseta.

⁸ P. Bloom, F. C. Keil, Keele kaudu mõtlemine. Tlk A. Veismann. – Akadeemia 2003, nr 8, lk 1673–1695.

⁹ M. Koit, Ratsionalism ja empirism keeleteaduses – vastasseis või koostöö? – Teoreetiline keeleteadus Eestis II. (Tartu Ülikooli üldkeeleteaduse õppetooli toimetised 7.) Toim I. Trigel, H. Õim. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2006, lk 41–54.

nes linguisticae Universitatis Tartuensis 15.) Tartu: Tartu University Press, 2012.

Kuigi üldiselt on minu jaoks oluline rõhutada, et keeleteaduses on väga vajalikud alusuuringud, siis vähetahtsad pole kitsamad rakendusuurinud, mis ka semantika valdkonnas on võimalikud. Näiteks pean tähtsaks ja ühiskondlikult kasutoovaks semantikaalaseid uurinuid sellest, kuidas keelt teadvustades saab teadvustada ja vajadusel muuta ka oma mõtlemismalle (nt emotsioonidest, haigustest, migratsioonist, keskkonnast, soost, aga miks mitte ka enne näiteks toodud vaidlusest jpm rääkimise viise uurides heidame valgust kivilinenud mõttemallidele, mis tänapäeval pole enam otstarbekad).

Millised on Sinu kas käsilolevad või lõppenud projektid, mida tahaksid esile tõsta? Millised uurimused on toonud ahhaa-elamusi? Palun lühikest kirjeldust mõnest nendest ja viiteid publikatsioonidele.

Tooksin välja kolm laiemat teemat, mille juurde, mulle tundub, ma üha uuesti tagasi jõuan. Esiteks tööd, mis on juba üsna vanad ja said alguse huvist katseliste meetodite vastu.¹⁰ See teema on praeguseks juba väga suurte sammudega edasi arenenud¹¹ ja koos nooremate kolleegi-

¹⁰ A. Veismann, Probleemidest eesti keele kaassõnade tähenduste kirjeldamisel. – Keel ja Kirjandus 2008, nr 5, lk 335–352; J. Klavan, A. Veismann, A. Jürine, Katselised meetodid tähenduse uurimisel. – ESUKA–JEFUL 2013, kd 4, nr 1, lk 17–34. <https://doi.org/10.12697/jeful.2013.4.1.02>; A. Jürine, J. Klavan, A. Veismann, Katseline semantika: planeerimine ja teostus. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 2013, nr 9, lk 85–100. <https://doi.org/10.5128/ERYa9.06>

¹¹ Uuemast ajast vt J. Klavan, A. Veismann, Are corpus-based predictions mirrored in the preferential choices and ratings of native speakers? Predicting the alternation between the Estonian adessive case and the adposition *peal* 'on'. – ESUKA–JEFUL 2017, kd 8, nr 2, lk 59–91. <https://doi.org/10.12697/jeful.2017.8.2.03>

dega on siin plaanis ka uusi töid. Keeleteaduse üldistest suundumustest, eelkõige nn kvantitatiivsest pöördest, ilmus 2018. aastal Keele ja Kirjanduse teemanumber (kaastoimetajad Jane Klavan ja Haldur Õim).¹²

Teiseks on mind pikemalt huvitanud ruumi- ja ajaväljendid, seda nii semantika (kuidas keeltes kujunevad ja millega on seotud ruumi- ja ajaväljendid, kuidas neid mõistetakse) kui ka grammatika (kaassõnade tähenduslikkus üleüldse) poole pealt. Näiteks nii tavaliste ja igapäevaste ruumisuhete kaassõnade kasutused eesti keeles, nagu *ette, ees, taha, taga, tagant*, on ühelt poolt väga hästi seletatavad Stephen Levinsoni taustsüsteeme kasutades: kas vaatelejast lähtuv (*pall on puu taga*, kui puu on vaateleja ja palli vahel) või objekti-keskne (nt hoonetel võib olla kindlaks määratud esi- ja tagakülj: *poe taga*). Samas näitas eesti keele uurimine siin nüansse, mille selgitamiseks sobis hästi uurimistöõ, mis põhines Aafrikas kõneldaval hausa keelel – objektide liikumine rivis annab neile objektidele esi- ja tagakülje vastavalt liikumissuunale (*istun autos rooli taga*), kuid reastatud asetust saab kasutada ka muude objektidega (*istun kirjutuslaua taga, õmblusmasina taga*).¹³ Viimasel ajal olen sattunud tagasi pöörduma ühe varasema avastuse juurde, mille tegime kolleegidega: ruumis liikumist kirjeldades on sihtkoht olulisem kui lähtekoht.¹⁴

¹² Vt ülevaadet teemast ja artiklitest: A. Veismann, J. Klavan, H. Õim, Teoreetiline keeleteadus ja kvantitatiivsed meetodid. – Keel ja Kirjandus 2018, nr 8–9, lk 609–621. <https://doi.org/10.54013/kk730a1>

¹³ A. Veismann, Kelle ees ja mille taga? Ruumis orienteerumise viisid eesti keeles. – Keel ja Kirjandus 2020, nr 8–9, lk 737–756. <https://doi.org/10.54013/kk754a7>

¹⁴ R. Pajusalu, N. Kahusk, H. Orav, A. Veismann, K. Vider, H. Õim, The encoding of motion event in Estonian. – Motion Encoding in Language and Space. (Explorations in

Kolmandaks grammatikaga seotud küsimused. Eesti keele tervikkäsitluse süntaksi ossa oli mul au kirjutada koos Mati Ereli ja Helle Metslangiga peatükid kaassõnafaasist ja mäarsõnafaasist.¹⁵ Täpsemalt on mind huvitanud grammatilise kategooria piiride hägusus kaasõna ja adverbilise vahel eesti keeles (näiteks: *pane haava peale plaaster; said haava – pane plaaster peale; pane haavale plaaster peale; pane plaaster sinna peale*). Tõepoolest ahhaa-elamust pakkus koos Heete Sahkaiga tehtud katse, milles kasutasime prosoodiat, et uurida verbi ja adverbilise ühendite, st ühendverbide klassi ühtsust ja ühendverbide süntaktilist staatust.¹⁶ Sama teemat arendasin edasi artiklis, kus näitasin sõnade *asemele, peale ja läbi* korpusuuringu toel samuti üleminekuastmeid, milles olulist rolli mängib keelekasutuskontekst ja keelekasutaja üldised maailmateadmised.¹⁷

Milline roll on või võiks olla keeleteadusel ja keeleteadlaste tegemistel ühiskonnas? Milline on Su suhe populariseerimisega?

Kahtlemata on keel iga inimese jaoks oluline, isegi kui seda ei teadvustata. Seda nii individuaalselt (aitab inimesel mõelda, sisekõnet pidada, nähtusi mõtestada) kui ka sotsiaalselt, suhtlusvahendina ja identiteeti loovalt. Seepärast võib vist öelda,

Language and Space.) Toim M. Vulchanova, E. van der Zee. Oxford: Oxford University Press, 2013, lk 44–66.

¹⁵ Eesti keele süntaks. (Eesti keele varamu 3.) Toim M. Ereli, H. Metslang. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2017.

¹⁶ A. Veismann, H. Sahkai, Ühendverbidest läbi prosoodia prisma. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 2016, nr 12, lk 269–285. <https://doi.org/10.5128/ERYa12.16>

¹⁷ A. Veismann, Kas elliptiline (nimisõnata) kaassõnafaas on olemas? – ESUKA–JEFUL 2021, kd 12, nr 1, lk 433–456. <https://doi.org/10.12697/jeful.2021.12.1.12>

et üldiselt on inimesed keeleteemadest huvitatud ja keeleteadlaste kohustus on oma teadmisi jagada. Näiteks Eesti Keele Instituudi töötajad on juba pikka aega teinud väga tänuväärset tööd nii raadios kui ka veebimeedias keeleteemadest rääkides. Keeleteaduse tutvustamine muidugi niisama lihtne pole. Uurimistulemused, mis teadlaste jaoks võivad olla väga põnevad, toetuvad tihti keerulistele teooriatele, mida paari sõnaga lihtsalt seletada ja kiirelt mõista on keerukas. Näiteks isegi keeleteaduslik metafoorieooria ei ole kiirelt ja lihtsalt mõistetav, kuigi olen kaudselt metafoorieoorial põhinevaid meetodeid kohanud nii eneseabiraamatutes kui ka teaduspõhises kognitiivkäitumuslikus teraapias.

Kõige olulisemaks pean, et keelest rääkimisel oleks esikohal kõik see hea, abistav ja loominguiline, mida keel inimesele pakub. Pean väga oluliseks, et ühiskonnas väheneks kriitilisus selle suhtes, kuidas üks või teine inimene midagi ütleb, õige ja vale tagaajamine ning selle põhjal inimestele hinnangu andmine. Keel on vahend suhtluseks, loominguks, eneseväljenduseks, mõtlemiseks, oluline on, et see oleks mitmekesine ja rikas. Seepärast olen juba aastaid käinud hea meelega koolides õpilastele rääkimas, mida keeleteadlased uurivad ja mille poolest eesti keel on põnev.

Millega oma teadlaste oled olnud tõeliselt rahul ja miks? Mis teeb rõõmu iga-päevases uurimistegevuses?

Sõnastaksin selle küsimuse nii, et miks mulle meeldib olla (keele)teadlane.

Võimalus mõelda põnevate teemade üle, uurida ja süveneda, sh lugeda teiste teadlaste töid ja teha nendega koostööd. See kõik pakub intellektuaalset pingutust ja uusi teadmisi, st võimaluse hoiduda vaimsest mandumisest.

Üliõpilaste õpetamine ja juhendamine on see, mis võib võtta palju aega, kuid mis

lõppkokkuvõttes pakub ka palju rõõmu, noored inimesed on toredad ja nutikad.

Ootamatult rõõmustavaks on osutunud võimalused end proovile panna korralduslikus töös. Olen Eesti Kognitiivse Keeleteaduse Ühingu asutajaliige ja osalesin 14. rahvusvahelise kognitiivse keeleteaduse konverentsi korraldamisel Tartus 2017. aastal (selle korraldusõiguse sai Eesti tänu Ilona Trageli ja Jane Klavani pingutustele). See oli meeldejääv ja kahtlemata Eesti keeleteaduse jaoks ülioluline üritus. 2019. aastal korraldasime Tartu Ülikoolis koos Monica Gonzalez-Marqueziga (Aacheni ülikoolist) rahvusvahelise töötoa empiirilistest meetoditest keeleteaduses, fookusega avatud teadusel. Arvan, et see

oli kõikidele osalejatele väga väärtuslik kogemus, mis aitas teadvustada teadlase vastutust andmetega töötamisel, juurutades head tava oma andmeid avaldada ja säilitada selleks mõeldud repositooriumis. Aastatel 2018–2022 tegutsesin Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna doktorikoolide projektijuhina – see andis hea pilgu laiemalt humanitaarteadustele ja doktorioppe arengutele. Olen väga tänulik oma doktorikooli kolleegidele ühiselt tegutsetud aja eest: koostöö kolleegidega nii uurimustes kui ka korraldamises annab alati häid impulsse.

ENE VAINIK